

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.изк.н. Камелия Николова

НАТФИЗ “Кръстьо Сарафов”; Институт за изследване на изкуствата, БАН

на представените научни трудове за участие в конкурса за академичната
длъжност ДОЦЕНТ,

в професионално направление 8.4. Театрално и филмово
изкуство(Театрознание и театрално изкуство) – актьорско майсторство,
обявен от ЮЗУ в ДВ 52/02.07.2019 г.

с единствен кандидат

гл.ас. д-р МИЛЕНА НИКОЛАЕВА АНЕВА-СТИЛОВА

Хабилитационният труд „Художествена цялост на спектакъла“
на гл. ас. д-р Милена Анева, както и представената от нея художествено –
творческа дейност отговарят на минималните национални изисквания за
присъждане на академичното звание *доцент*.

От представените за участие в конкурса материали за основен
обект на тази рецензия взимам хабилитационния труд „Художествена
цялост на спектакъла“, публикуван от Университетско издателство
„Неофит Рилски“ през 2014 г., както и имам предвид няколко реализирани
от кандидатката спектакли в качеството ѝ на режисьор и на преподавател
по актьорско майсторство в Югозападния университет като „Двайсет
минути с ангел“, 2013 г. в Общински театър Видин, „Слугините“ по Жан
Жюне в Драматичен театър, Благоевград, 2015 и „The burning gadulka” by
Rayko Baychev, London, 2016.

Текстът на д-р Милена Анева си поставя трудната задача да
отговори на въпроса в какво се изразява художествената цялост на един
театрален спектакъл и как тя се постига. Избраната тема е изключително

обширна, а броят на текстовете и изследванията върху нея – наистина огромен. Авторката обаче е избрала един специфичен подход към коментирането ѝ, който, въпреки че крие доста рискове, прагматично я конкретизира и поставя в обозрими рамки. Като преподавател по актьорско майсторство, който обучава студентите си за бъдещата професия чрез формиране и развиване на умения за (участие в) създаването на спектакли и чрез самото правене на курсови и дипломни представления, тя подготвя един теоретико-приложен труд, дори бих казала учебен наръчник. Това е и *основното приносно качество* на разглеждания текст – тръгвайки от практическата си работа на преподавател и на действащ режисьор кандидатката се стреми теоретично да осмисли, доизясни и развие натрупаното в педагогическия си опит. Подобно намерение и реализирано усилие е особено ценно и с обратния си ефект – то има и целта да се върне към студентите на Милена Анева, както и въобще към обучаващите се в тази област и да подпомогне образованието им.

Хабилитационният труд е в обем от 84 страници, структуриран в три глави, кратки увод и заключение и библиография, включваща 58 източника на български, руски и едно заглавие на испански език. Той не е монография, доколкото е под изискваните минимум 100 страници, но съответства на изискванията за хабилитационен труд, тъй като включва и редица художествено-творчески изяви на кандидатката.

Тезата, която авторката се стреми да докаже в работата си е, че „Художествената цялост на спектакъла се изявява в хармоничната зависимост на всички компоненти (включително и професионалната етика, за която най-често забравяме)”. За целта тя се опитва да открие три аспекта на поставения проблем – изходната точка, от която тръгва изграждането на тази цялост (I глава „Отправна точка в художествената цялост на спектакъла – въображението”); кои са инструментите и стратегиите за нейното преследване и постигане в процеса на предварителната подготовка

и репетициите на представлението (II глава „Художествена цялост в периода на изграждане на спектакъла“) и кога и как вече готовата постановка намира своята художествена цялост (III глава „Художествена цялост на изградения спектакъл“).

Най-голяма и безусловно централна за текста е втората глава, която се стреми да проследи процеса на изграждане на целостта на постановката от творческия екип, който я създава. В нея обаче авторката не успява да избегне един от основните рискове, за които стана дума по-горе, риска по-скоро да се опитва да обясни творческия процес на актьора и режисьора и етапите, през които той преминава, а не толкова да изследва как отделните компоненти на спектакъла се изграждат така, че да функционират в неразривна зависимост един от друг. Въпреки тази, да я нарека, изместеност по отношение на изследвания проблем, главата е интересна и ценна с опита да се очертае пътя, по който актьорът тръгва от своето въображение и способността му да преработва действителността и натрупания опит в художествени образи и ситуации, и стига до завършения спектакъл, готов да се срещне с публиката. Като друг *приносен момент* в работата тук непременно бих открила разсъжденията на Милена Анева за подготовката на представлението като отключване и развитие на процес и въобще за спектакъла като процес, който не трябва да се фиксира прекалено твърдо, да се търси на всяка цена резултатност. Добри и на място дадени са и примерите от собствената работа на кандидатката (пърженето на яйца, извиканата тайна в яма на полето и т.н.). Значително по-проблемни обаче са позоваванията на отделни театрални авторитети и вписването на известни театрални спорове, останали вече доста назад във времето, като Станславски-Мейерхолд или Станиславски-Брехт в разсъжденията и доказателствата по разглеждания въпрос. Независимо от тези и някои други слабости, тази втора глава остава ценна

за цялото изложение с представянето и осмислянето на натрупания педагогически опит и изводите и въпросите от него.

Най-добра и удачно прицелена във фокуса на изследвания проблем е последната трета глава, която се стреми да изясни какво представлява художествената цялост на театралното събитие, т.е на вече завършения спектакъл при неговата среща с публиката. В тази кратка заключителна част Милена Анева точно откроява основата на търсеното единство – „играта между сцена и зала”, както и своеобразния статут на зрителя в театъра, който докато гледа трябва да бъде увлечен/предизвикан/хипнотизиран сам „да играе”, т.е да достроява чрез своето въображение ставащото на сцената. Много интересни тук и също с *приносно значение* са и въпросите, които авторката поставя за влиянието на запълнеността на зрителната зала върху качеството на представлението, за самооценката на изпълнителите и нейното въздействие върху гледащите ги и други важни въпроси от психологическо и социокултурно естество.

Освен изброените дотук достойнства на предложения хабилитационен труд като *други негови приноси* непременно бих открила *доказването с нови средства и доводи* на важни за театрознанието и театралната практика положения като постигането на истинската художествена завършеност и цялост на театралния спектакъл в разнообразните варианти на *взаимодействие с неговите зрители* (в трета глава) и интересните и *полezni изводи за практическата работа и обучение на актьора* (във втора глава).

Основните ми критически бележки, освен вече споменатите, към представения хабилитационен труд са две: твърде безкритично и извадено от контекста позоваване на изказвания от различни авторитети в театралната режисура и теория (особено във II глава) и неправилен начин на цитиране на използваната литература, допълнено от липса на бележки

под линия. При едно следващо публикуване в разширен и допълнен вид, трудът би спечелил много ако авторката му се съобрази с тези бележки.

Познавам гл. ас. д-р Милена Анева от работа ѝ със студентите в Югозападния университет, с която се запознах по-подробно като член на акредитационната комисия към НАОА преди няколко години, от някои нейни спектакли, както и от участието ѝ в научни конференции и форуми. Нейната отдаденост на педагогическата работа, умението ѝ да увлича актьорите в представленията си и студентите, които обучава, както и способността ѝ да провокира дискусии, съчетана с лично становище по повдигнатите въпроси и с толерантност към чуждите мнения я правят уважаван колега и добър педагог и преподавател.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: От представените материали по конкурса, както и от личните ми впечатления от кандидатката, съм убедена, че тя отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност *доцент* в Югозападния университет „Неофит Рилски”, Факултет по изкуствата, катедра „Телевизионно, театрално и киноизкуство“. Като член на научното жури ще гласувам положително за нейния избор.

Гласувам ДА.

София, 15.10.2019 г.

Рецензент: проф. д.изк.н. Камелия Николова

REVIEWS

Page 1

by Prof. Ph.D. Camelia Nikolova

KRASTIO Sarafov NATFA; Institute for the Study of the Arts, BAS

of the submitted scientific papers for participation in the competition for the academic position

in the professional field 8.4. Theater and Film Arts (Theater Studies and Theater Arts) - Acting,

announced by SWU in SG 52/02/07

with a single candidate

Chief Assist. Dr. MILENA NIKOLAEVA ANEVA-STYLOVA

The habilitation work "The artistic integrity of the spectacle" of Ch. Assistant Professor Milena Aneva, as well as her artistic and creative activity, meet the minimum national requirements for the award of the academic title of Associate Professor.

From the submitted materials for the main subject of this review I take the habilitation work "Artistic Integrity of the Spectacle", published by the University Publishing House "Neofit Rilski" in 2014, and I am referring to several performances performed by the applicant as its director and a Lecturer in Acting at Southwestern University, such as Twenty Minutes with an Angel, 2013 at the Vidin Municipal Theater, Jean-Jean's Handmaids at the Drama

Theater, Blagoevgrad, 2015, and *The Burning Gadulka* by Rayko Baychev, London, 2016.

Dr. Milena Aneva's text sets itself the difficult task of answering the question of what constitutes the artistic integrity of a theatrical performance and how it is achieved. The chosen topic is extremely extensive, and the number of texts and studies on it is really huge. However, the author has chosen a specific approach to commenting on it, which, although it has many risks, pragmatically specifies it and places it within the foreseeable framework. As an acting teacher who educates her students in the future profession by forming and developing skills for (participating in) the production of performances and by doing coursework and diploma presentations, she prepares a theoretical and applied work, even a teaching manual. . This is also the main contributory quality of the text under consideration - starting from her practical work as a teacher and acting director, the candidate seeks to theoretically reflect, clarify and develop the experience gained in her pedagogical experience. Such an intention and effort is especially valuable and has the opposite effect - it also has the purpose to return to the students of Milena Aneva, as well as to the students in this field in general and to support their education.

The habilitation work is a 84-page volume, structured in three chapters, a brief introduction and conclusion, and a bibliography including 58 sources in Bulgarian, Russian and one title in Spanish. It is not a monograph insofar as it is below the required minimum of 100 pages, but it meets the requirements for rehabilitation work as it also includes a number of artistic and creative appearances of the candidate.

The thesis that the author seeks to prove in her work is that "The artistic integrity of the performance is manifested in the harmonious dependence of all components (including the professional ethics, which we most often forget)." To this end, it seeks to highlight three aspects of the problem posed - the starting point from which the construction of this totality begins (Chapter I, "The starting point in the artistic totality of the spectacle - the imagination"); what are the instruments and strategies for pursuing and achieving it in the process of preliminary preparation and rehearsals of the performance (Chapter II "Artistic integrity during the performance of the performance") and when and how the

already staged production finds its artistic integrity (Chapter III "Artistic integrity" of the performed spectacle ").

The biggest and unconditionally central to the text is the second chapter, which seeks to trace the process of building the integrity of the production by the creative team that creates it. In it, however, the author fails to avoid one of the major risks discussed above, the risk of trying to explain the creative process of the actor and director and the stages he goes through rather than exploring how the individual components of the spectacle are constructed in such a way that they function indissolubly in relation to each other. Despite calling it a shift in terms of the issue under study, the head is interesting and valuable in trying to outline the way in which the actor goes out of his imagination and his ability to process reality and experience in artistic images and situations, and as long as to the finished performance, ready to meet the audience. As another contributing moment in the work here, I would definitely highlight Milena Aneva's reasoning for the preparation of the show as the unlocking and development of a process and in general for the spectacle as a process that should not be fixed too firmly, to seek at all costs results. Good examples are given of the candidate's own work (frying eggs, summoning secrets in a pit in the field, etc.). Much more problematic, however, are the references to individual theatrical authorities and the entry of well-known theatrical disputes, which have long been back in time, such as Stanislavski-Meyerhold or Stanislavski-Brecht in the reflections and evidence on the subject. Notwithstanding these and some other weaknesses, this second chapter remains valuable for the whole exposition, by presenting and comprehending the pedagogical experience gained and its conclusions and questions.

The final and third chapter, which seeks to clarify what constitutes the artistic integrity of the theatrical event, that is, the performance already completed at its meeting with the audience, is the best and well-targeted focus of the problem under study. In this short concluding part, Milena Aneva precisely highlights the basis of the sought unity - the "play between stage and hall", as well as the peculiar status of the spectator in the theater who, while watching, must be enthralled / challenged / hypnotized by himself "to play". is to build on his imagination what is happening on stage. The questions raised by the author about the effect of the occupancy of the auditorium on the quality of the

performance, the self-assessment of the performers and its impact on the viewers and other important issues of the psychological and socio-cultural nature are also very interesting here.

In addition to the above mentioned merits of the proposed habilitation work, as its ~~other~~^{other} contributions, I would certainly emphasize proving with new means and arguments important situations such as the achievement of true artistic completeness and the integrity of the theatrical performance in its various variants of interaction with its theatrical performances. third chapter) and interesting and useful lessons for the actor's practical work and training (in the second chapter).

My main criticisms, in addition to those already mentioned, to the presented rehabilitation work are two: too uncritical and out of context references to statements by different authorities in theatrical direction and theory (especially in Chapter II), and incorrect citation of the used literature, supplemented by lack of footnotes. In a subsequent extended and supplemental publication, the work would benefit greatly if its author complied with these notes.

I know ch. Assistant Professor Milena Aneva from her work with students at Southwestern University, whom I met in more detail as a member of the NEAA Accreditation Committee several years ago, from some of her performances, as well as from her participation in scientific conferences and forums. Her dedication to teaching, her ability to engage actors in her performances and the students she teaches, as well as her ability to provoke discussions, combined with a personal opinion on issues raised, and tolerant of others' opinions, make her a respected colleague and good teacher and teacher .

CONCLUSION: From the materials presented in the competition, as well as from my personal impressions of the candidate, I am convinced that she fulfills the requirements for the post of Academic Assistant Professor at Southwestern University "Neofit Rilski", Faculty of Arts, Department of Television and Theater ". As a member of the jury, I will vote positively for her choice.

I vote YES.

Sofia, October 15, 2019 Reviewer: Prof. Ph.D. Camelia Nikolova

Page 5